

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Кучерявенко Вікторія Сергіївна

аспірантка кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАБОРОНА ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ПОРУШЕНИХ В ЗМІ

Можливість захисту особистих немайнових прав шляхом використання такого спеціального способу захисту як заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права, визначена ст. 278 Цивільного кодексу України (далі за текстом – ЦК України).

Як вбачається з аналізу положень ст. 278 ЦК України: заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права, за своєю сутністю є здебільш превенційним способом захисту, оскільки метою його застосування є обмеження кола реципієнтів, які потенційно спроможні сприйняти інформацію, якою порушуються особисті немайнові права особи; аналізований спосіб захисту орієнтований лише на застосування до масових поширень інформації, до яких власне і належать засоби масової інформації (далі за текстом – ЗМІ); підставою для застосування аналізованого способу захисту може бути не лише поширення недостовірної інформації, якою порушуються особисті немайнові права (як це має місце при спростуванні), але й поширення достовірної інформації, якою порушуються особисті немайнові права.

Враховуючи стадійність у поширенні інформації, в межах ЦК України виділено два підвиди аналізованого способу захисту, з різними правовими наслідками їх застосування.

Перший підвид, охоплює випадки коли особисте немайнове право особи порушене у газеті, телепередачі, радіопередачі, матеріалі Інтернет-видання чи електронної версії традиційного ЗМІ, які готуються до випуску у світ.

Другий підвид, охоплює випадки, коли особисте немайнове право особи порушене у газеті, телепередачі, радіопередачі, матеріалі Інтернет-видання чи електронної версії традиційного ЗМІ, які випущені у світ.

У першому випадку має місце поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права особи серед осіб, які ведуть ці підготовчі роботи. За наведених обставин суд вправі заборонити випуск друкованого ЗМІ, випуск передачі телерадіоорганізації, матеріалу Інтернет-видання чи електронної версії традиційного ЗМІ до моменту усунення порушення особистого немайнового права.

В другому випадку має місце поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права особи серед невизначеного кола осіб. В зазначеному випадку, якщо поширення відповідної інформаційної продукції ЗМІ в світ є незначним і переважна більшість її є контрольованою, суд вправі заборонити (припинити) її розповсюдження до усунення порушення особистих немайнових прав особи. У разі ж коли поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права здійснено серед невизначеного кола осіб та здійснення контролю над випущеним у світ випуском газети чи журналу, передачі телерадіоорганізації, журналістського матеріалу є неможливим, суд вправі ухвалити рішення, яким зобов'язати відповідача у справі вилучити тираж газети чи журналу, випуск телепередачі чи радіопередачі, матеріал Інтернет-видання чи електронної версії традиційного ЗМІ, з метою його знищення (видалення).

Разом з тим, слід враховувати той факт, що у випадку коли публікація Інтернет-видання чи електронної версії традиційного ЗМІ, тираж газети чи журналу, випуск програми телерадіоорганізації виходять у світ, доволі важким видається відстежування їх переміщення. Особливо це стосується газет, які реалізуються в роздріб та інформації, яка поширюється в мережі Інтернет. Саме тому в площині наукових досліджень можемо зустріти точку зору, відповідно до якої застосування такого способу захисту особистих немайнових прав як заборона поширення інформації, доцільно здійснювати у сукупності з іншими способами захисту. В тому числі зі спростуванням інформації, якщо підставою для захисту стало поширення недостовірної інформації, якою порушуються особисті немайнові права особи.

На перший погляд, вищезазначене твердження може викликати особливі нарікання. Адже може здаватися парадоксальним покладан-

ня на ЗМІ і обов'язку спростувати недостовірну інформацію, якою порушуються особисті немайнові права, і встановити заборону її поширення.

Втім, з позиції практичного втілення та необхідності досягнення ефективного захисту порушених особистих немайнових прав потерпілої особи, такий підхід є обґрунтованим. Адже сам факт припинення поширення такої інформації в ЗМІ (шляхом видалення першочергової публікації або блокування доступу до неї, якщо її поширення було здійснено на просторах Інтернет-видання або електронної версії традиційного ЗМІ; вилучення тиражу з продажу та його фактичного знищення, якщо поширення спірної інформації було здійснено на шпальтах друкованого ЗМІ; вилучення спірної інформації зі змісту випуску телепрограми чи радіопрограми, запис якої періодично транслюється на телебаченні чи радіо) хоч і сприяє обмеженню кола осіб, які потенційно могли б ознайомитися зі спірною інформацією, втім аж ніяк не нівелює враження аудиторії ЗМІ, які ознайомилися зі змістом спірного журналістського матеріалу. Для останніх, особливо якщо вони є постійною аудиторією відповідного ЗМІ, залишиться невідомим факт недостовірності поширеної інформації.

Втім, доцільно також враховувати, що судова заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права є найбільш серйозною і вразливою санкцією, яка може застосовуватися до ЗМІ за порушення останніми положень нормативно-правових актів. Адже, на ЗМІ покладена роль «wartового демократії». А тому застосуванню такого способу захисту як заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права повинно передувати вирішення питання щодо узгодження конкуруючих прав. А саме відповідного особистого немайнового права особи, з одного боку та права на свободу преси, права на свободу слова, права суспільства на отримання суспільної необхідної інформації, з іншого. Характерно, що в практичній площині при вирішенні питання узгодження конкуруючих прав до уваги береться «баланс-тест», який напрацьований Європейським судом з прав людини.

Таким чином, як вбачається з вищенаведеного, застосування в практичній площині заборони поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права, як способу захисту порушених прав підпорядковане певним особливостям. Їх врахування є важливим для забезпечення ефективного захисту порушених особистих немайно-

вих прав та уникнення випадків безпідставного обмеження свободи преси, свободи слова, права суспільства на отримання суспільно необхідної інформації.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Фасій Б. В.

Бондарчук Леся Станіславівна, Решетило Яна Сергіївна
студентки 2-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЕСКІЗ МАРКИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Захист прав інтелектуальної власності є гарантією охорони від незаконного використання результатів творчої діяльності [1]. На жаль, воєнний стан вносить свої корективи у життя суспільства та ускладнює звичне функціонування держави. Проте, війна – не привід для порушень прав та ігнорування обов'язків.

В період війни активізувалася велика кількість творчих людей, які прагнуть увіковічнити героїзм наших воїнів та боротьбу кожного українця за свободу. Це виражається через створення музичних, художніх та поетичних творів. Однією із популярних форм стала поштова марка «Русській воєнний корабель, іді ... !», яка користується попитом не лише серед колекціонерів, але й серед осіб, які з корисливих намірів прагнуть скористатися нею. Постає питання її цінності, що, на нашу думку, визначається через правове регулювання.

Згідно абзацу 22 ч.1 ст. 1 ЗУ «Про поштовий зв'язок» поштовою маркою є державний знак, виготовлений у встановленому законодавством порядку із зазначенням його номінальної вартості та держави, який є засобом оплати послуг поштового зв'язку, що надаються національним оператором. Поштові марки (надруковані на поштових конвертах і поштових картках) є засобом оплати послуг поштового зв'язку з пересилання письмової кореспонденції, що надаються національним оператором (ч.1 ст.21 Закону України «Про поштовий зв'язок») [2]. Марка у такому випадку не є об'єктом авторського права, адже є засобом оплати. Тому до офіційного затвердження поштової